

Nový Jičín

■ vznikl pravděpodobně v 80. letech 13. století. V současné době patří mezi nejvýznamnější hospodářská, správní, politická a kulturní centra Moravskoslezského kraje. Z hlediska historického a architektonického je v městě nejcennější a jedinečně uchované historické jádro, které bylo v roce 1967 vyhlášeno městskou památkovou rezervací.

Bartošovice

■ leží 13 km severovýchodně od Nového Jičína. Nachází se v centru Chráněné krajinné oblasti Poodří a obec se rozkládá v údolí Bartošovickeho potoka, který ústí do řeky Odry. Ves je připomínána poprvé v roce 1383 a 1398. Bartošovice jsou obcí s velkou zemědělskou tradicí a v současnosti mají přibližně 1500 obyvatel.

Text: P. Orel, J. Kašínský
Grafická úprava: J. Šamaj
Foto: P. Orel, J. Kašínský, M. Majda,
J. Šamaj, O. Závalský, archiv stanice

Výroční zpráva

za rok 2004

Stanice pro záchranu volně žijících živočichů
a Středisko ekologické výchovy
v Bartošovicích na Moravě

Slovo úvodem

■ Uplynulý rok 2004 byl z hlediska naší organizace zcela mimořádný, a to v souvislosti s dalším rozvojem našeho odborného zařízení v Bartošovicích na Moravě. Podařilo se nám získat finanční prostředky na dokončení devět let trvající rekonstrukce centrálního objektu situovaného v areálu stanice. Náklady na rekonstrukci této rozsáhlé nemovité kulturní památky dosáhly celkové výše okolo 7 milionů Kč. Zprovoznění této budovy umožní především zkvalitnění našich služeb v oblasti environmentální výchovy a osvěty a získáváme další potřebné zázemí pro naplňování odborných programů a projektů. V neposlední řadě se výrazně zlepšil i pracovní prostředí. V této souvislosti to chce realizovat další zásadní krok, a to je zajistit finanční prostředky na nákup vybavení, protože zatím máme krásné, ale prázdné místnosti.

Minulý rok byl relativně úspěšný i z hlediska naplňování odborných programů, úspěchy byly dosaženy u všech odborných projektů, po čtyřech letech intenzivní práce a složitých jednáních jsme také dosáhli na výjimku k zahájení reintrodukce orla skalního v Moravskoslezských Beskydech. Po kritickém začátku roku, kdy neočekávaně odešli dva zaměstnanci, se podařilo stabilizovat personální obsazení a rozšířit síť externích spolupracovníků z řad členů Českého svazu ochránců přírody i mimo něj. Určité výrazným počinem je také vydání metodické příručky ČSOP „Naši dravci a sovy a jejich praktická ochrana“.

Myslím si, že je také na místě se pochlubit skutečností, že program ČSOP „Národní síť záchranných stanic“ obdržel v roce 2004 cenu ministra životního prostředí RNDr. Libora Ambrozka. Naše zařízení v této souvislosti plní pro celou síť metodickou, konzultační a odbornou funkci.

Velké problémy přetrvávají ve financování základního provozu našeho zařízení, v krytí mzdových nákladů, nedaří se nám získávat sponzory a značné rezervy máme také v oblasti propagace a medializace. V této souvislosti je také třeba konstatovat, že až tragicky narůstá administrativní činnost obecně a zvláště pak ve vztahu k vyúčtovávání dotací a účelových finančních příspěvků.

Výroční zpráva je vždy určitým ohlédnutím a zhodnocením celoroční práce, především však tímto poskytujeme informace všem našim partnerům, příznivcům, sponzorům a přátelům. Věřím proto, že po přečtení této zprávy si každý čtenář udělá sám úsudek o objemu, pestrosti a především smysluplnosti naší práce.

Upřímně děkuji těm, kteří přispěli k realizaci všech aktivit základní organizace Českého svazu ochránců přírody v Novém Jičíně.

Petr Orel, leden 2005

Petr Orel

Záchrana zraněných či jinak handicapovaných volně žijících živočichů

■ Jde o jeden ze základních projektů organizace, přičemž tento program nelze chápat jako ochrannou činnost, která má zásadní vliv na zachování a udržení druhové rozmanitosti naší přírody, pouze svou měrou přispívá k zachování populací volně žijících zvířat. Jde hlavně a především o etický a humánní přístup, o naši snahu alespoň částečně odčinit ty antropogenní vlivy, které negativně ovlivňují životy zvířat, způsobují jejich přímé ohrožení, úrazy a onemocnění.

Územní působnost našeho zařízení je dána dohodou v rámci tzv. Národní sítě stanic, fungující pod patronací Českého svazu ochránců přírody. V rámci této dohody zajišťujeme komplexní péči o zraněné volně žijící živočichy na převážně většině Moravskoslezského kraje (mimo Rýmařova a Bruntálu). Dále je to Zlínský kraj, a to správní území pověřených úřadů Bystřice pod Hostýnem, Valašské Meziříčí, Rožnov pod Radhoštěm a Vsetín). Z Olomouckého kraje jsou to Hranice na Moravě a Lipník nad Bečvou.

V roce 2004 jsme do našeho zařízení z výše uvedené oblasti převzali celkem 829 zvířat, což je v porovnání s rokem 2003 o 126 jedinců více. Smyslem a posláním záchranné stanice není samozřejmě zvyšovat počet příjmů, naopak jedním z hlavních našich úkolů v této oblasti je působit preventivně, tak aby byl co v největší míře minimalizován počet tzv. zbytečných příjmů. Do této kategorie řadíme např. zcela neuvážené odbírání „opuštěných mláďat“. Vypuštěno zpět do volné přírody bylo 59,35 %, 62 chovanců – pacientů zůstávalo v držení (léčení) i po 31. 12. 2004, s perspektivou na vypuštění v jarním období, 35,10 % muselo být z rozhodnutí veterinárního lékaře utráceno nebo uhynulo. Zbýlá procenta pak tvořila handicapovaní jedinci, kteří jsou využitelní k expozičním – výukovým účelům nebo jako adoptivní rodiče apod. Již tradičně největší procento tvoří mláďata – 266 jedinců (nevzletná, předčasně vylétlá nebo vysílená). Poměrně velká část přijatých ptáků (11,31 %, tj. 69 jedinců) je následkem zranění na elektrických sloupech a vedeních VN 22kV. Neustále narůstá počet obratlovců zraněných dopravními prostředky. Tento trend je samozřejmě logický a přímo souvisí se zvyšujícím se počtem a rychlostí automobilů, ale i vlaků. Ptáci, kteří v okolí dopravních tepen velmi často vyhledávají kořist, nestačí včas zareagovat a dochází tak velmi často k tragickým střetům. Řada těchto úrazů je však zbytečná a přímo souvisí s bezohledností

člověka. Savci jsou tak jako v předcházejících letech nejpočetněji zastoupeni ježkem západním (148 exemplářů). Mezi naše nejzávažnější pacienty v loňském roce patřili volavka bílá, bukáček malý, rohoň velký, lelek lesní a kos horský.

Úspěšnost tohoto programu má samozřejmě přímou souvislost v úzké spolupráci s „našim“ veterinárním lékařem MVDr. Milanem Šturmlem. V průběhu roku došlo také k praktické spolupráci s Veterinární a farmaceutickou univerzitou v Brně (Klinika chorob ptáků, plazů a drobných savců a Ústav biologie a chorob volně žijících zvířat). Trvá velmi dobrá spolupráce se ZOO v Ostravě, Stanicí mladých přírodovědců v Karviné a Ostravě-Porubě, Stanicí mladých turistů a přírodovědců v Opavě a Moravskou ornitologickou stanicí v Přerově. Dobrá komunikace a spolupráce je také se všemi sousedními záchrannými stanicemi.

V rámci odborné a metodické úlohy naší „národní stanice“ jsme dle potřeby přebírali pacienty z oblastí mimo naší působnost, zajišťovali jsme proškolení pracovníků stanic sdružených v Národní síti stanic a konzultovali řadu případů a záležitostí souvisejících s provozem a financováním těchto zařízení. Určitě stojí za zmínku vybudování a zprovoznění nové záchranné stanice v Němčicích na Hané, která bude „obhospodařovat“ střední Moravu.

Aby bylo možno alespoň částečně sledovat osudy našich chovanců ve volné přírodě, bylo označeno kroužky Národního muzea v Praze celkem 158 ptáků, z toho například 50 poštolek obecných, 51 sov pálených, 5 krahujců obecných, 8 kání lesních, 8 jestřábů lesních atd. V rámci záchranných transferů bylo v roce 2004 přemístěno z ohrožených lokalit 1 300 žab nebo jejich vývojových stadií (skokani, ropuchy a kuňky).

Za zmínku stojí několikaměsíční pohyb pumy v našem regionu, která byla úmyslně vypuštěna nebo utekla od některého ze soukromých chovatelů. Mnoho hodin jsme věnovali prověřování jejího pohybu v terénu, snahou o odchyt, ale i posuzování škod na hospodářských zvířatech.

■ Drozd kvíčala před vypuštěním

Volavka bílá ■ Káně lesní ■ Čáp bílý, stav po druhé operaci ■ Lelek lesní, defekt opeření ■ Labuť velká, rybářský háček zabodnutý v krku ■ Kavka obecná zachycená ve šňůře ■ Stržená ovce, Příbor ■ Stopa pumy ■

Počet kusů z exemplářů přijatých v roce 2004 či převedených z minulého roku

- Želva nádherná P1, TH 1 ■ Volavka popelavá P6, V3, U3
- Volavka bílá P1, U1 ■ Bukáček malý P1, U1 ■ Čáp bílý P17, PŘE1, V6, U11, PŘ1 ■ Čáp černý P1, U1 ■ Labuť velká P25, V14, U8, PŘ1, L1 ■ Kachna divoká P11, V6, U5 ■ Luňák hnědý P1, TH1 ■ Včelojed lesní PŘE1, TH1 ■ Krahujec obecný P14, PŘE4, V8, U9, L1 ■ Jestřáb lesní P13, V9, U1, PŘ1, L2 ■ Káně lesní P60, PŘE3, V20, U40, PŘ3 ■ Moták pochop P1, U1 ■ Rohoň velký PŘE1, V1 ■ Rohoň kříženec P1, L1 ■ Ostříž lesní P2, TH2 ■ Poštołka obecná P147, PŘE2, V96, U53 ■ Křepelka polní P1, V1 ■ Bažant obecný P42, V41, L1 ■ Bažant královský P1, PŘ1 ■ Chřástal vodní P2, V2 ■ Lyska černá P1, U1 ■ Čejka chocholatá P2, V1, U1 ■ Sluka lesní P1, U1 ■ Racek chechtavý P5, V2, U3 ■ Holub hřivnáč P2, V2 ■ Hrdlička zahradní P11, V4, U7 ■ Sova pálená P2, V1, U1 ■ Puštík obecný P27, PŘE2, V15, U12, L2 ■ Výr velký P6, PŘE1, V4, U1, TH1, L1 ■ Výreček malý PŘE2, TH2 ■ Kalous ušatý P15, V8, U5, L2 ■ Lelek lesní P1, PŘ1 ■ Rorýs obecný P66, V46, U20 ■ Ledňáček říční P1, V1 ■ Žluna zelená P8, V6, U2 ■ Žluna šedá P1, U1 ■ Strakapoud velký P7, V2, U5 ■ Strakapoud malý P1, U1 ■ Rákosník obecný P1, U1 ■ Drozd kvíčala P2, V2 ■ Drozd zpěvný P7, V5, U1, TH1 ■ Kos černý P13, V8, U5 ■ Kos horský P1, U1 ■ Rehek domácí P13, V10, U3 ■ Skorec vodní P1, U1 ■ Sýkora koňadra P13, V8, U1 ■ Vlaštovka obecná P9, V8, U1 ■ Jiříčka obecná P5, V3, U2 ■ Dlásk tlustozobý P5, V2, U2, TH 1 ■ Zvoněk zelený P1, TH 1 ■ Stehlík obecný P2, V2 ■ Konopka obecná P1, TH1 ■ Vrabec domácí P4, V3, U1 ■ Špaček obecný P9, V4, U4, TH1 ■ Vrana obecná šedá P1, U1 ■ Havran polní P3, U3 ■ Kavka obecná P3, U3 ■ Straka obecná P2, U1, PŘ1 ■ Sojka obecná P6, PŘE1, V3, U3, PŘ1 ■ Holub domácí P4, U4 ■ Ježek západní P148, PŘE25, V108, U19, L46 ■ Ježek východní P9, PŘE2, V6, U1, L4 ■ Netopýr rezavý P1, V1 ■ Netopýr hvízdavý P1, U1 ■ Netopýr večerní P1, V1 ■ Netopýr pestrý P5, V5 ■ Netopýr sp. P5, V1, U4 ■ Zajíc polní P16, V4, U12 ■ Veverka obecná P3, U3 ■ Plch lesní P1, V1 ■ Kuna skalní P5, V2, U3 ■ Lasice kolčava P2, U2 ■ Liška obecná P6, V1, U3, PŘ2 ■ Psík mývalovitý P4, V3, PŘ1 ■ Jelen evropský P1, PŘ1 ■ Srnec evropský P10, V2, U6, TH2.

■ **Celkem:** P/přijato 829; PŘE/počet exemplářů převedených z ložského roku (ne trvalých handicapů) 45; V/vypuštěno 492; U/uhynulo, utraceno 291; TH/trvalý handicap v držení stanice 15; PŘ/předáno jiné stanici, organizaci či fyzické osobě 14; L/dosud v léčení (zimování) s předpokladem vypuštění 62.

Druhy kriticky ohrožené jsou vyznačeny **zeleně**. Druhy silně ohrožené jsou vyznačeny **tučně**. Druhy ohrožené jsou vyznačeny *kurzívou*.

Rekapitulace příjmů za období činnosti stanice

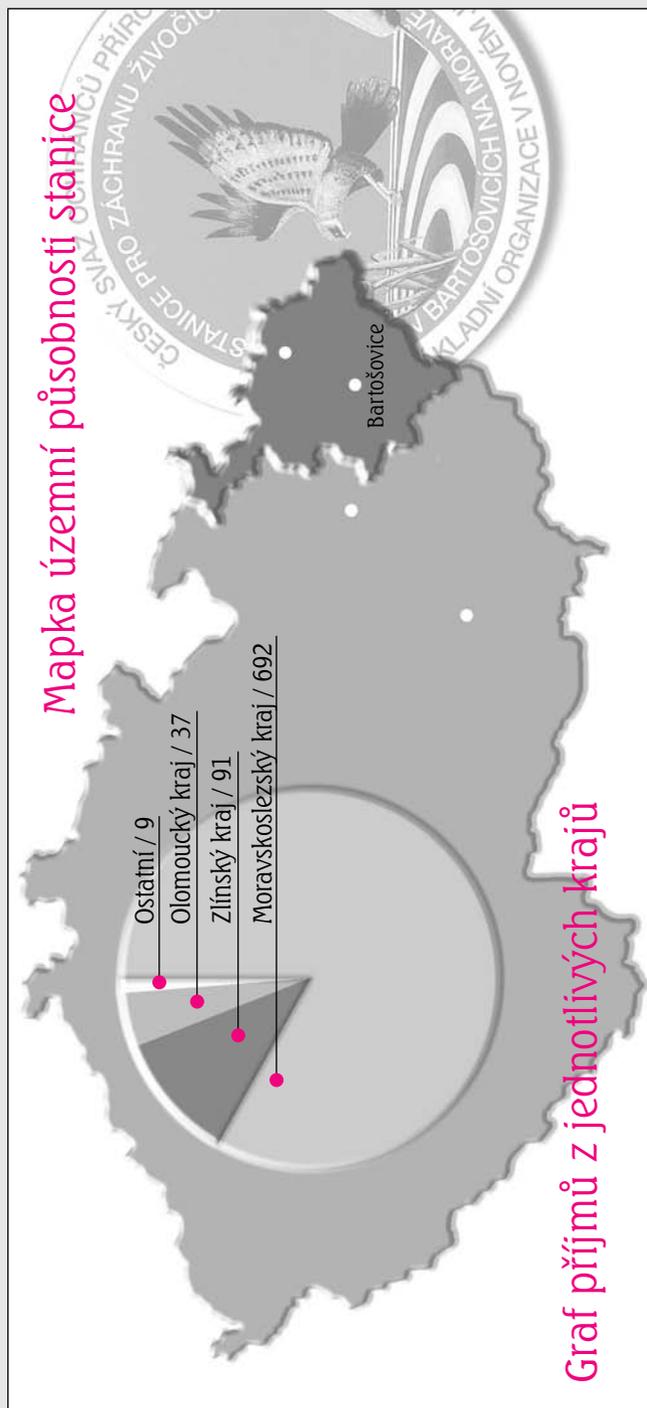
■ Do záchrané stanice v Bartošovicích na Moravě bylo od roku 1983, tedy od jejího vzniku, do 31. prosince 2004 přijato celkem 7 301 živočichů.

■ *Vypuštění chrástala vodního*

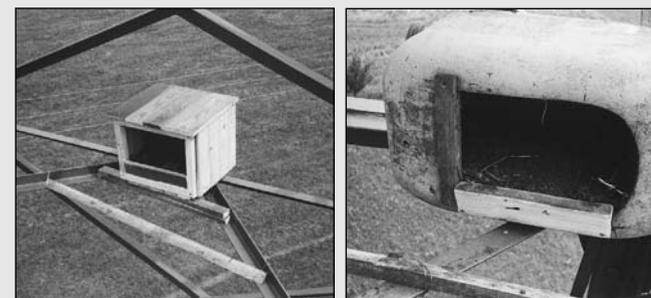
Příjmy dle pověřených obcí 2004

■ Bílovec 42 ■ Blansko 1 ■ Bohumín 9 ■ Bruntál 2 ■ Bystřice pod Hostýnem 7 ■ Český Těšín 8 ■ Frenštát pod Radhoštěm 13 ■ Frýdek-Místek 64 ■ Frýdlant nad Ostravicí 12 ■ Havířov 19 ■ Hlučín 8 ■ Hranice 21 ■ Jablunkov 9 ■ Jindřichův Hradec 8 ■ Karviná 20 ■ Kopřivnice 88 ■ Kravaře 7 ■ Krnov 14 ■ Lipník nad Bečvou 9 ■ Nový Jičín 155 ■ Odry 21 ■ Olomouc 5 ■ Opava 33 ■ Orlová 7 ■ Ostrava 148 ■ Přerov 1 ■ Rožnov pod Radhoštěm 28 ■ Šumperk 1 ■ Třinec 3 ■ Valašské Meziříčí 32 ■ Vítkov 10 ■ Vsetín 24 ■ **Celkový součet 829.**

Regionální záchranné programy ohrožených druhů

■ Naplňování těchto projektů je motivováno snahou o obnovu a posílení populací vybraných druhů kriticky a silně ohrožených druhů živočichů. Snažíme se klást důraz na komplexnost programů a vzájemnou provázanost jeho jednotlivých částí, jako je monitoring, ochrana hnízdních biotopů a hnízdišť samotných, vytváření nových hnízdních možností (budky, hnízdní podložky apod.), záchranné transfery, odchov v zajetí, následné vypouštění mláďat a eliminace negativních jevů přímo ohrožující jedince nebo celé populace.

■ Budky vyvěšené na sloupech VVN

Sova pálená (Tyto alba)

■ Problematikou záchrany a ochrany tohoto druhu se zabýváme již od roku 1993. V roce 2004 v rámci projektu probíhal monitoring na území okresů Nový Jičín a Frýdek-Místek, podrobně pak na území chráněné krajinné oblasti Poodří. Výsledky potvrdily, že již třetí poměrně silná zima za sebou, v kombinaci s velmi nízkým stavem hrabošů polních (populace tohoto drobného zemního savce začala narůstat až na podzim 2004), zanechala na populaci sovy pálené velmi negativní následky. Výskyt byl potvrzen na pěti lokalitách v okrese Nový Jičín (Nová Horka, Vražné, Starojická Lhota, Mankovice a Šenov u Nového Jičína). Ve všech případech šlo o zaznamenání hlasových projevů nebo nálezy pobytových znaků (peří, vývržky apod.). Hnízdění nebylo doloženo ani v jednom případě. Nalezen byl jeden uhynulý exemplář v k.ú. Pustějov (příčinou úhynu byla s největší pravděpodobností otrava). Šlo o jedince vypuštěného námi 7. srpna 2003 na k.ú. Jese-

ník n. O. Dále byl neúmyslně odchycen jeden exemplář sovy pálené 30. července 2004, šlo o mládě z našeho odchovu, které bylo vypuštěno v k.ú. Libhošť 1. srpna 2003. Po dvou dnech byla opět vypuštěna do volné přírody. Fyzicky bylo zkontrolováno všech 25 budek (pět budek bylo zničeno, resp. se ztratily). Většina mláďat byla po náležitě přípravě vypuštěna na vybraných lokalitách, především na území CHKO Poodří. Mláďata se po opuštění hnízdní budky připravují na vypuštění společně s rodičovským párem, cca jeden měsíc se rozlétaávají ve velké voliérě (15 x 10 x 5 m) a naváděna jsou výhradně na živou, přirozenou kořist. Mláďata se v tomto prostoru naučí létat, zvládnou obraty a lov, následně nemají problém s životem ve volné přírodě, resp. jejich mortalita je plně srovnatelná s přirozeně vyváděnými mláďaty. Naším zařízením bylo v roce 2004 celkem odchováno 40 mláďat, 29 mláďat jsme v rámci spolupráce převzali ze Zoologické zahrady v Ostravě. Vypuštěno bylo 54 exemplářů, a to 18 v katastrálním území Bartošovic, 8 v Jeseníku n. O., 3 v k.ú. Jistebník, 2 v k.ú. Nová Horka, 6 v k.ú. Polanka, 8 v k.ú. Studénka, 5 na k.ú. Libhošť a 4 na k.ú. obce Sedlnice. 15 mláďat z druhého hnízdění bude vypuštěno na jaře 2005. Všechna mláďata jsou označena ornitologickými kroužky.

Dosavadní výsledky projektu ukazují, že sova pálená zasluhuje naši trvalou pozornost. Do budoucna se jeví jako nutnost sledování alespoň několika jedinců telemetrickou metodou.

■ Mláďě puštíka obecného

■ Sýček obecný s mláďaty

Sýček obecný (*Athene noctua*)

■ Tak jako u sovy pálené jde o druh zařazený podle stávající legislativy mezi silně ohrožené taxony. Můžeme však konstatovat, že sýček je v současné době vůbec nejohroženější sovou v ČR. V České republice existuje pouze ostrůvkovitá populace a stavy neustále klesají. Naše organizace se zabývá touto sovičkou od roku 1998.

■ Vyběšování budek – Havířov

Přes poměrně intenzivní monitoring nebylo na území Moravskoslezského kraje zaznamenáno žádné zahnízdění tohoto druhu. Velmi podrobný monitoring byl námi prováděn na vytipovaných lokalitách v Poodří. Výskyt sýčka obecného byl potvrzen v Kuníně (zámecký park) a v Bartošovicích (v blízkosti areálu stanice). V obou těchto případech se s téměř sto procentní jistotou jedná o jedince odchované v zajetí a vypuštěné námi v rámci tohoto projektu v minulých letech. První dva exempláře byly vypuštěny v roce 2000, právě v parku u zámku v Kuníně. Provedli jsme fyzickou kontrolu všech 80 budek nainstalovaných na vybraných lokalitách od roku 1998. 20 budek bylo přemístěno na vhodnější lokality, v daném případě šlo o jejich přemístění z volné krajiny do areálů zemědělských farem v k.ú. Nová Horka, Petřvaldík a Košatka. Podařil se nám odchov 14 mláďat (od čtyř chovných párů), dalších 5 mláďat jsme převzali z odchovu ZOO Ostrava. Metodika přípravy mláďat na vypuštění je shodná jako u předcházejícího druhu. I tato mláďata byla označena ornitologickými kroužky a po náležitě přípravě vypuštěna. Celkem 17 exemplářů a z toho 5 v Bartošovicích, 4 v Košatce, 4 v Nové Horce a 4 na farmě v Petřvaldíku. Jedno mládě vypuštěné v Bartošovicích bylo po sedmi dnech nalezené sražené automobilem na silnici spojující obec Bartošovice se Sedlnicí. Ztráty způsobené dopravními prostředky byly zjištěny také v letech 2002 a 2003. Potvrzuje to náš názor, že jedním z rozhodujících negativních faktorů ovlivňujících jejich populaci je právě automobilová doprava, a to především ve vztahu

k vyváděným mláďatům. Také na podzim uplynulého roku byl sledován pohyb vypuštěných mláďat, zvláště pak v Bartošovicích. Šlo (jde) o výrazné hlasové projevy, mláďata např. komunikují s rodiči ve voliérách. Jediným dalším nám známým dokladem o výskytu sýčka obecného na území našeho kraje je exemplář předaný do ZOO Ostrava dne 20. 12. 2004, bez označení, který však uhynul.

Je zcela jednoznačné, že tento druh zasluhuje trvalou a značnou pozornost. Tak jako u sovy pálené, resp. ještě aktuálněji, je nutné sledování vypuštěných mláďat telemetrickou metodou, aby bylo možno se ještě blíže seznámit s jejich teritoriem a biologií. Na rozdíl od mláďat sovy pálené (tyto se v prvním roce života mnohdy pouštějí na velmi vzdálené poutky) jsou sýčci stálí ptáci a zdržují se v blízkosti hnízdišť. Jejich sledování telemetrickou technikou je samozřejmě především otázkou finanční.

Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*) a roroh velký (*Falco cherrug*)

■ Na realizaci těchto záchranných programů participujeme v součinnosti s Poradním sborem pro záchranu sokola stěhovavého a roroha velkého v České republice, který ustanovila Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. Oba taxony jsou zařazeny mezi kriticky ohrožené druhy našich ptáků. Výsledky hnízdění v České republice v roce 2004 byly následující: 20 párů sokola stěhovavého alespoň započalo hnízdění, u roroha velkého to bylo sedm párů.

■ Roroh velký – mláďata v rozlétávačce

Námi realizovaný monitoring těchto druhů probíhal v Moravskoslezském kraji, především pak na lokalitách, kde byl tento druh pozorován v minulých letech a v místech, kde byla námi vypouštěná mláďata těchto druhů (Nový Jičín, Ostrava, Štamberk, Poodří atd.). V rámci projektu byla také provedena kontrola 12 ks budek, vyvěšených pro sokola stěhovavého v minulých letech na výškových budovách, ale opět s negativním výsledkem. Nepodařilo se nám odchovat žádné mládě (ani u roha velkého), to bylo způsobeno řadou faktorů, především však to bylo důsledkem zahájení stavebních prací na centrálním objektu, který je v bezprostřední blízkosti chovných komor, docházelo tak k rušení toku a dalšího průběhu hnízdění.

Také v případě roha velkého byly zkontrolovány všechny v minulosti vyvěšené polobudky a hnízdní plošiny, ale i v tomto případě s negativním výsledkem. Poměrně velká pozornost byla věnována také známému hnízdišti rohů velkých v Moravskoslezském kraji (především díky O. Závaleckému). Úspěšně zde vyhníždil jeden pár. Dále zde pobýval lichý samec, který obsadil druhé hnízdiště. Právě k tomuto samci byla námi vypuštěna samice roha velkého, která byla v našem zařízení úspěšně vyléčena po úrazu. Tak jako v předchozích letech (nepřetržitě od roku 1993) byla námi vypuštěna do volné přírody další tři mláďata roha velkého, která nám byla předána z odchovu záchranné stanice při AOPK v Pavlově. Celkem jsme již vypustili 49 mláďat rohů velkých. Výsledky však zatím nejsou pozitivní, existují pouze pozorování jednotlivců.

■ *Hromničná zima 2005*

Orel skalní (Aquila chrysaetos)

■ Záchranný projekt je připravován již od poloviny 90. let, intenzivně pak od roku 1997. V průběhu roku 2004 proběhla řada jednání s dotčenými orgány ochrany přírody, došlo k další úpravě předmětného projektu, který byl pojat jako nadregionální záchranný projekt pro oblast Moravskoslezských Beskyd. Konzultace k projektu probíhaly také na Slovensku, další praktické znalosti z biologie tohoto druhu byly v průběhu uplynulého roku získávány na Slovensku (Orel) a v USA (Závalecký). V průběhu celého roku jsme byli v kontaktu s realizátory obdobného projektu v Irsku. Byla přehodnocena metodika vypouštění mláďat orlů skalních a vzhledem k velmi dobrým výsledkům dosaženým v Irsku jsme se vrátili zpět k záměru vypuštění z velké vypouštěcí voliéry. Společně s Lesy ČR s.p., lesní správou ve Frenštátě pod Radhoštěm byl vytípen prostor vhodný k výstavbě vypouštěcí voliéry. V říjnu 2004 jsme obdrželi od Správy CHKO Beskydy výjimku ze zákona č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny k realizaci tohoto projektu. Byl tak učiněn jeden z rozhodujících kroků k zahájení a naplnění projektu. Nicméně řada úskalí nás ještě čeká, rozhodující se jeví z tohoto pohledu právě rok 2005.

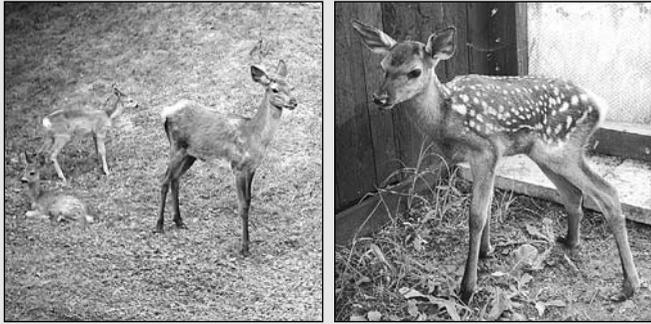
■ *Orel skalní – samice s mládětem*

Další ochrannářské projekty a aktivity

■ V rámci projektu „Monitoring a praktická ochrana vybraných druhů dravců a sov v Moravskoslezském kraji“ bylo v průběhu roku 2004 vyrobeno a následně vyvěšeno 40 hnízdních podložek a budek pro hnízdění poštolek obecných. Byly využity 4 různé typy podložek a budek (umělohmotný barel o objemu 25 l, klasická budka dřevěná, umělá podložka vyplétaná a umělá podložka dřevěná). Všechna tato zařízení byla instalována na stožárech VVN na trasách Brušperk-Příbor, Velká Polom-Opava-Brumovice s odbočkami na Dolní Benešov a Jaktáň. V rámci tohoto projektu byla také realizována praktická ochrana hnízdní populace motáka lužního na území okresu Opava. Uplynulý rok byl pro hnízdní populaci motáků lužních na území okresu Opava velmi úspěšný jak z hlediska počtu párů, tak zejména dosaženou úspěšností hnízdění. Ve sledovaném území bylo zjištěno 8 párů motáků lužních, z toho 5 párů úspěšně vyhníždilo a vyvedlo 15 mláďat. Pouze u jed-

Kos černý před vypuštěním ■ Sýkora modřinka – snůška v budce ve stanici
■ Brkoslav severní ■ Zajíc polní

■ Laňka a srnčata ve výběhu záchranné stanice

noho hnízda muselo být dohodnuto s majitelem pozemku, aby ke sklizni přistoupil o několik dnů později, aby mohla mláďata bezpečně opustit hnízdo. V ostatních případech to nebylo zapotřebí, neboť motáci lužní zahníždili poměrně brzo a sklizeň byla naopak relativně opožděna. Oba projekty zajišťoval ing. Otakar Závalský.

S vybranými projekty (sova pálená, sýček obecný a moták lužní) byla široká veřejnost obeznámena pořadem odvísílaným Českou televizí, a to na 2. programu 19. 10. 2004.

Na základě objednávky Magistrátu města Havířova bylo vyrobeno pět kusů tzv. poštovníků, které byly následně vyvěšeny na k.ú. tohoto města. Na tomto projektu úzce spolupracoval náš externí spolupracovník pan Imrich Bitter.

Za velmi významný počín naší organizace je bezesporu možno považovat zpracování a vydání metodické příručky Českého svazu ochránců přírody, a to „Naši dravci a sovy a jejich praktická ochrana“. Jde o útlou knížečku (84 str.), která mimo základních biologických dat jednotlivých druhů, velmi kvalitních barevných fotografií, podrobně popisuje možnosti jejich praktické ochrany. Metodika byla vydána nákladem 1100 kusů.

V druhé polovině roku proběhly práce na opravách a rekonstrukci poškozených nebo úplně zničených zastaveních Naučné a vlastivědné stezky Františka Palackého. Dřevěné stojany byly opraveny a natřeny, vandaly zničené dřevěné konstrukce pak byly zcela obnovené.

Prostřednictvím našich členů aktivně působíme v samosprávných orgánech města Nového Jičína (městská rada a zastupitelstvo, odborné komise). Úzce jsme participovali na vyřešení otázky vlastnictví Naučné a vlastivědné stezky Františka Palackého. V rámci technických možností jsme se podíleli na redukci zdivočelých holubů v městské památkové rezervaci v Novém Jičíně a na zámku v Bartošovicích. Mimo výše uvedených aktivit, brigádnické a schůzové činnosti, jsme také uskutečnili dva zdařilé výlety na kolech, které velmi dobře organizačně připravil Zdeněk Sedlář.

Záchranné centrum CITES

■ Funkci záchranného centra CITES, kterým jsme jmenováni ministerstvem životního prostředí (v souladu se zákonem č. 16/97 Sb., kterým se stanoví podmínky dovozu a vývozu volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin) vykonáváme již od podzimu roku 1997. Naše centrum je především určeno pro exotické ptactvo a euroasijskou faunu. V roce 2004 bylo přijato do centra pouze několik zabavených exemplářů papoušků a dravých ptáků. K výraznému snížení záchytů z nelegálního obchodu došlo po otevření hranic v souvislosti s naším vstupem do EU.

Ekologická výchova a osvěta (Středisko ekologické výchovy Ekocentrum „Aquila“)

■ Středisko ekologické výchovy (SEV) bylo slavnostně otevřeno v říjnu 2002, jeho praktický provoz byl pak zahájen v dubnu 2001. Máme za sebou tedy čtyři roky provozování SEV, které současně funguje jako Ekocentrum ČSOP. Základem SEV je venkovní expozice živých zvířat, která je tvořena 16 voliérami, velkým „safari“ výběhem a malým výběhem pro nelétajícího orla mořského. Ve voliérách je umístěno cca 30 druhů zvířat, ve všech případech jde zástupce naší fauny, především ptáků. Všechna zvířata, která jsou zde trvale umístěna, mají závažné trvalé následky po zraněních, úrazech, která jim neumožňují žít v přírodě, nebo se jedná o zvířata držená dlouhodobě v zajetí a změny v jejich chování jim neumožňují pobyt ve volné přírodě. Jedná se zejména o dravce a sovy, dále o krkavcovité ptáky a malé pěvce. Ve výběhu se volně pohybují čápi, volavka a husy. Někteří ptáci se zde

■ Ekoprogram budky na Základní škole Komenského 66 Nový Jičín

Ekoprogram na Základní škole Komenského 66 Nový Jičín
■ ZŠ Sjedenocí, Studénka ■ Rekonstrukce SEV 30. 3. 2004
■ Venkovní učebna - začátek rekonstrukce.

i úspěšně rozmnožují (jeden pár sov pálených a poštolek obecných) nebo je využíváme jako pěstouny pro mláďata vypadlá z hnízd. To je případ kání lesních, která několikrát v hnízdním období úspěšně adoptují podložená mláďata. Hnízda, resp. budky jsou umístěny tak, aby měli ptáci potřebný pocit bezpečí a zároveň mohli návštěvníci průběh hnízdění sledovat. Ke zpestření programů, byť krátkodobému, přispívají i někteří ptáci hnízdící v areálu střediska volně. V loňském roce to byla sýkora koňadra a modřinka, které obsadily zařezané budky a návštěvníci mohli sledovat krmení mláďat a další hnízdní projevy.

Středisko ekologické výchovy nabízí celkem pět ekovýchovných programů určených pro žáky a studenty všech stupňů škol (Živá příroda; Ptáci na poli, v lese, u vody; Boudo, budko, kdo v tobě přebývá; Od vajíčka k mláděti a Selmy – zvláště velké). Tyto programy jsou vždy upraveny tak, aby odpovídaly věku žáků, kteří je absolvují. Vedle standardních programů nabízíme program zvláště připravený pro studenty vysokých škol. Také ostatní programy můžeme operativně upravit tak, aby odpovídaly potřebám a požadavkům učitelů.

V roce 2004 absolvovalo tyto programy celkem 2 376 žáků a studentů (mimo jiné také 509 studentů Veterinární a far-

maceutické univerzity v Brně). Ve srovnání s rokem 2003 je to nárůst o 17,5 %. Mimo tyto programy jsme realizovali přednášku pro Soukromou střední podnikatelskou školu v Opavě v rámci „Dne užitečných vědomostí“, program pro myslivecké adepty, ve spolupráci s Agenturou V. Černocho několik přednášek o druhové ochraně živočichů na školách v Suchdole n. O. a Hodslavicích. Stejně jako v předchozím roce i ve školním roce 2004/2005 probíhá v našem zařízení na základě smlouvy individuální praxe studentů Střední zemědělské školy v Novém Jičíně (cca 25 studentů). Praxi u nás absolvovalo i několik studentů Tauferovy střední veterinární školy v Kroměříži a Střední zemědělské školy v Rožnově pod Radhoštěm.

Naše středisko ekologické výchovy je zařazeno do společného programu středisek ekologické výchovy Pavučina a ČSOP, přičemž tento program finančně podporuje Ministerstvo životního prostředí.

V roce 2004 jsme stejně jako v roce předchozím nabízeli pro veřejnost komentovanou prohlídku expoziční části, a to vždy 11 hodin ve volných dnech. Dny otevřených dveří již tradičně proběhly v rámci „Otvírání Poodří“ a v říjnu při slavnostním výlovu Bartošovického rybníku. Celková návštěvnost dosáhla 4 500 osob.

V rámci akcí pořádaných ke „Dni Země“ Stanicí mladých přírodovědců v Ostravě-Porubě a Magistrátem města Ostravy jsme informovali o naší činnosti na panelech umístěných jak na Hlavní třídě v Ostravě-Porubě, tak i v areálu výstaviště na v Ostravě na Černé louce.

Ovce Valašky

■ Do programu záchrany, selekce a rozšíření chovu valašky jsme zapojeni od roku 2000. V minulém roce čítalo naše stádečko sedm kusů, šest oveček a jeden chovný beran. Celkem se narodilo šest jehňat. Stali jsme se spoluzakladateli Klubu chovatelů a příznivců ovcí plemene Valašská ovce.

Sad mizejících odrůd

■ Jde o trvalý projekt realizovaný v areálu stanice. Sad zde byl založen koncem 70 let minulého století, rozkládá se na ploše jednoho hektaru a čítá okolo 90 stromů. Zastoupeno je zde okolo 60 odrůd, především jabloní. V uplynulém roce probíhala pravidelná základní údržba sadu, výchovné řezy a ošetřování stromů. Je možno konstatovat, že úroda jablek byla v roce 2004 rekordní. Na údržbě areálu sadu se významně podílel pan Mojmír Sobek, člen naší organizace a velké poděkování zasluží především firma Ivánek-Zeman, která velmi významně přispěla k celkové údržbě areálu. V rámci projektu „Ovocné dřeviny v Poodří“ bylo, díky paní Mgr. K. Nogolové, provedeno nové přeurčení odrůd nacházejících se v našem sadě. Práce na této inventarizaci ještě pokračují a budou známy až v průběhu roku 2005.

Údržba a dostavba areálu stanice

■ Jak již bylo konstatováno v úvodu této výroční zprávy, největším úspěchem minulého roku je bezesporu dokončení celkové rekonstrukce centrální budovy – nemovité kulturní památky. Velmi náročnou rekonstrukci se podařilo zrealizovat díky dotaci ze Státního fondu životního prostředí České republiky. Na základě výběrového řízení stavební práce realizovala Severomoravská stavební společnost s.r.o. se sídlem v Novém Jičíně. Dále jsme provedli opravu komunikace v areálu stanice, poměrně náročnou rekonstrukci tzv. „velkých komor“, záchovnou údržbu oplocení, výrobu a instalaci lavic v přírodní učebně v expoziční části a řadu dalších drobných úprav a oprav.

Finanční zpráva za rok 2004

- **Rekonstrukce centrálního objektu:**
- Dotace SFŽP.....5.105 683,- Kč
- Výdaje na akci celkem5.205 683,- Kč
- **Příjmy celkem:**.....1.936.975,- Kč
z toho:
- Účelové prostředky z krajských úřadů,
měst a obcí..... 851.500,- Kč
- Granty ČSOP.....766.500,- Kč
- Výukové programy a vedení exkurzí.....81.461,- Kč
- Dary.....26.034,- Kč
- Ostatní služby související
s činnostmi organizace.....211.480,- Kč
- **Výdaje celkem:**.....2.247.859,- Kč
z toho:
- **Záchrana handicapovaných živočichů**.....1.175.359,- Kč
- Regionální záchranné projekty:
- sýček obecný.....65.000,- Kč
- sova pálená.....60.000,- Kč
- sokol stěhovavý a raroh velký.....55.000,- Kč
- orel skalní.....30.000,- Kč
- ostatní druhy.....30.000,- Kč
- Vydání metodické příručky.....165.500,- Kč
- Provoz Záchranného centra CITES.....120.000,- Kč
- Provoz SEV.....335.000,- Kč
- Údržba areálu a objektů.....170.000,- Kč
- Údržba technického zařízení.....42.000,- Kč

■ *Lelek lesní*

Základní údaje o organizaci

- Jsme občanské sdružení založené v roce 1980, které od roku 1992 provozuje Stanici pro záchranu volně žijících živočichů v Bartošovicích na Moravě a od roku 2000 také středisko ekologické výchovy. Jsme součástí Českého svazu ochránců přírody, největší nevládní ekologické organizace v České republice.
- Sídlo organizace: Nový Jičín, Palackého 74, PSČ 741 01
- Adresa zařízení: ZO ČSOP Nový Jičín – Záchranná stanice a středisko ekologické výchovy, Bartošovice na Moravě čp. 146, PSČ 742 54
- Identifikační číslo: 47657901
- DIČ: CZ 47657901 (nejsme plátcí DPH)
- Bankovní spojení: GE Money Bank, pobočka Nový Jičín, Štefánikova 1, číslo účtu: 163322151 / 0600
- Telefon, záznamník a fax do stanice a střediska ekologické výchovy: 556 758 675
- Mobilní telefon: 723 648 759 (Jan Kašínský, zástupce vedoucího), 602 540 037 (Petr Orel, vedoucí zařízení)
- E-mailová adresa: csopnj@applet.cz
- Na internetu nás najdete na adrese: www.csopnj.applet.cz
- Počet řádných členů k 31. 3. 2004: 18

Personální zajištění aktivit ČSOP Nový Jičín

- **Výbor organizace pracoval v roce 2004 v tomto složení:** **Petr Orel** (předseda), **Ing. Ivo Mílek** (místopředseda), **Marcela Orlová** (hospodářka), **Nad'a Michálková** (jednatelka), **Zdeněk Sedlář**, **MUDr. Ludmila Máslová** (revizorka organizace)

- **Zaměstnanci:** **Petr Orel** (vedoucí zařízení), **Jan Kašínský** (zástupce vedoucího, odpovídá za provoz střediska ekologické výchovy), **Vilém Žůrek** (ošetřovatel, ukončil pracovní poměr k 6. 2. 2004), **Radim Wryszcz** (ošetřovatel, nastoupil 2. 2. 2004), **Marek Hanzlík** (ošetřovatel, nastoupil 1. 3. 2004), **Zuzana Žůrková** (ošetřovatelka – mateřská dovolená)

- **Spolupracovníci:** **Radim Maloušek** (participace na vlastním provozu záchranné stanice a SEV a na plnění odborných projektů), **Miroslav Tarča** (údržba areálu a podíl na provozu záchranné stanice a SEV), **ing. Otakar Závalský** (spolupráce a realizace odborných projektů) a **Imrich Bitter** (spolupráce při záchraně handicapovaných živočichů).

- **Ostraha stanice** v Bartošovicích na Moravě byla odpovědně zajišťována **Sárou** (služební leonberger)

Poděkování

■ Naplňování všech odborných programů a projektů, údržba a dostavba areálu stanice by nebyla možná bez pochopení, úzké spolupráce, finanční participace a nezištné pomoci celé řady spolupracovníků, firem, nevládních organizací a především orgánům státní správy a samosprávy.

Co nejupřímněji děkujeme za veškerou pomoc, přízeň, důvěru, ale i slova povzbuzení. Za finanční a materiální podporu jsme vděční těmto subjektům a jednotlivcům:

- **MINISTERSTVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ** v Praze
- **STÁTNÍMU FONDU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR**
- **KRAJSKÉMU ÚŘADU MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE** se sídlem v Ostravě
- **ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÉ RADĚ ČESKÉHO SVAZU OCHRÁNCŮ PŘÍRODY** v Praze
- **MAGISTRÁTU MĚSTA OSTRAVY**
- **MĚSTU NOVÉMU JIČÍNU**
- **LESŮM ČESKÉ REPUBLIKY s.p.** se sídlem v Hradci Králové
- **KRAJSKÉMU ÚŘADU VE ZLÍNĚ**
- **SDRUŽENÍ STŘEDISEK EKOLOGICKÉ VÝCHOVY PAVUČINA**
- **FIRMĚ ORBIT s.r.o.** se sídlem v Novém Jičíně
- **FIRMĚ IVÁNEK-ZEMAN** se sídlem ve Frýdku-Místku
- **MĚSTU FRÝDEK-MÍSTEK**
- **MAGISTRÁTU MĚSTA HAVÍŘOV**
- **MĚSTU BÍLOVCI**
- **OBCI TĚRLICKO**
- **MĚSTU KOPŘIVNICE**

■ **DÁLE DĚKUJEME TĚMTO OBCÍM A MĚSTŮM:** Vedryně, Horní Bludovice, Kateřinice, Třinec, Rybí, Hostašovice, Bystřice pod Hostýnem, Bohumín, Vítkov, Suchdol nad Odrou, Valašské Meziříčí, Hranice, Hlučín, Karviná, Vsetín, Jablunkov a Odry.

■ **DĚKUJEME:** starostce Bartošovic dr. K. Křenkové a místostarostovi ing. V. Petřvalskému, Regionu Poodří – manažeru svazku obcí ing. O. Usvaldovi, České spořitelně a.s., Správě CHKO Poodří, Správě CHKO Beskydy, MVDr. Milanu Šturmovi, Supermarketu Globus v Opavě, ing. Petru Pindurovi, Oldřišce Vašendové, Věře Frydrychové, Rostislavu Opíchalovi, panu Šutrovi, Základní škole ve Štramberku, Základní škole ve Smilovicích, Základní škole v Dobré, Václavu Dorazilovi, Základní škole kpt. Jaroše, Janu Hermanovi, Martinu Šimečkovi, Bohdanu Khýrovi, manželům Husákovým, ing. Petru Králíkovi, Markétě Černé, Janě Boucné, ing. Vladimíru Klečkovi, Veterinárnímu a asanačnímu závodu v Mankovicích, všem účastníkům týdenního tábora organizovaného Základním článkem Hnutí Brontosaurus, vedení Základní školy v Bartošovicích, Sávo Novákovi, Miloši Majdovi, Základní organizaci ČSOP v Odrách, Sokolnickému středisku v Novém Jičíně, ing. Mojžíru Foralovi, Makétě Ciché, Marii Macháňové, paní Hýblové.

